

Frederikskilde langdysse

Neolithic Age

Dolmen

Dolmen

1: Oversigt over langdyssen med nordre gravkammer set fra nord.

Frederikskilde langdysse ved Tystrup Sø

I Frederikskilde Skov ved nordenden af Tystrup Sø omkring 7 km syd for Sorø ligger en fredet langdysse fra bondestenalderen idyllisk i skoven. Dyssen blev opført omkring 3.600 f. Kr. af den såkaldte "Tragtbægerkultur", som følgelig har haft bopladser i nærheden.

Oversigt over langdyssen med nordre gravkammer set fra nord.

Utallige fund og fortidsminder fra skovene omkring Tystrup Sø vidner tydeligt om, at området - især i sten- og bronzealderen - var ganske tæt bebygget og eftertragtet. Nærheden til ferskvand og skov med tilhørende jagt og fiskeri gav gode livsbetingelser og et godt grundlag for det begyndende agerbrug som blev introduceret i Danmark omkring 4.000 f. Kr.

Nordvendt kammeråbning med tærskelsten til den nu forsvundne kammergang som ledte til højens fod.

Den ca. 27 x 10 meter store langdysse er i dag blot en ruin af det oprindelige gravanlæg. Tidlige afgravninger af højen forud for Nationalmuseets ældste beskrivelse fra 1882 har reduceret langdyssens jord- og tørveopbyggede høj, så den nu fremstår med en ret ujævn overflade og med et frilagt og åbent gravkammer i nordenden.

3 bæresten og en flad dæksten danner det nordre gravkammer. Her set fra nord med kammeråbning og tærskelsten.

Oprindeligt er der registreret 3 separate gravkamre i højen. Midt i højen ligger to sten som måske markeret et urørt kammer og i den afgravede sydende har været endnu et kammer. Om kamrene blev opført samtidig i en fælles omsluttende høj eller er tilføjet over tid vides ikke, men mange steder ses det, at de omsluttende randsten langs højfoden er blevet omsat som følge af udvidelser af højen med nye gravkamre.

Højen har oprindeligt omsluttet næsten hele gravkammeret, så måske stak kun toppen af dækstenen op i toppen af højen.

I dag ses op til 34 randsten langs højfoden, men de fleste er ligge grundet de gamle afgravninger udvæltet fra deres oprindelige lodrette / kantstillede position. Det var på toppen af randstenene - særligt omkring gangåbningerne til højens gravkamre - at Tragtbægerkulturen hensatte mad-og drikofre til de afdøde som var gravlagt i langdyssen. Lerkarrenes ofte tragtformede profil gav navn til kulturgruppen og de som regel rigt ornamenterede kar repræsenterer et højdepunkt i oldtidens kunst.

Randsten på oprindelig opretstående plads langs vestre højside.

Af det nordre gravkammer ses 3 store bæresten som dækkes af en fælles dæksten som dannede gravkammerets tag. Oprindeligt lå gravkammeret helt skjult i højen som nok har strakt sig endnu et stykke mod nord. Kammeret har en nordøst-vendt åbning mellem bærestenene og i gulvet ved overgangen mellem kammer og gang ses en jordfast tærskelsten fra den oprindelige træ- eller stenbyggede dør ind til gravkammeret. Muligvis har der været en tilsvarende dør i uderenden af denstensatte og højdækkede, men nu fjernede, kammergang.

Langdyssens sydlige højende som måske stadig rummer gravkamre.

Langdyssen har aldrig været genstand for arkæologiske undersøgelser og er nu fredet som fortidsminde. Der kendes heller ikke til fund fra dyssen, som stadig kan formodes at rumme både gravlæggelser og medgivne offergaver til de afdøde i såvel gravkamrene som udenfor.

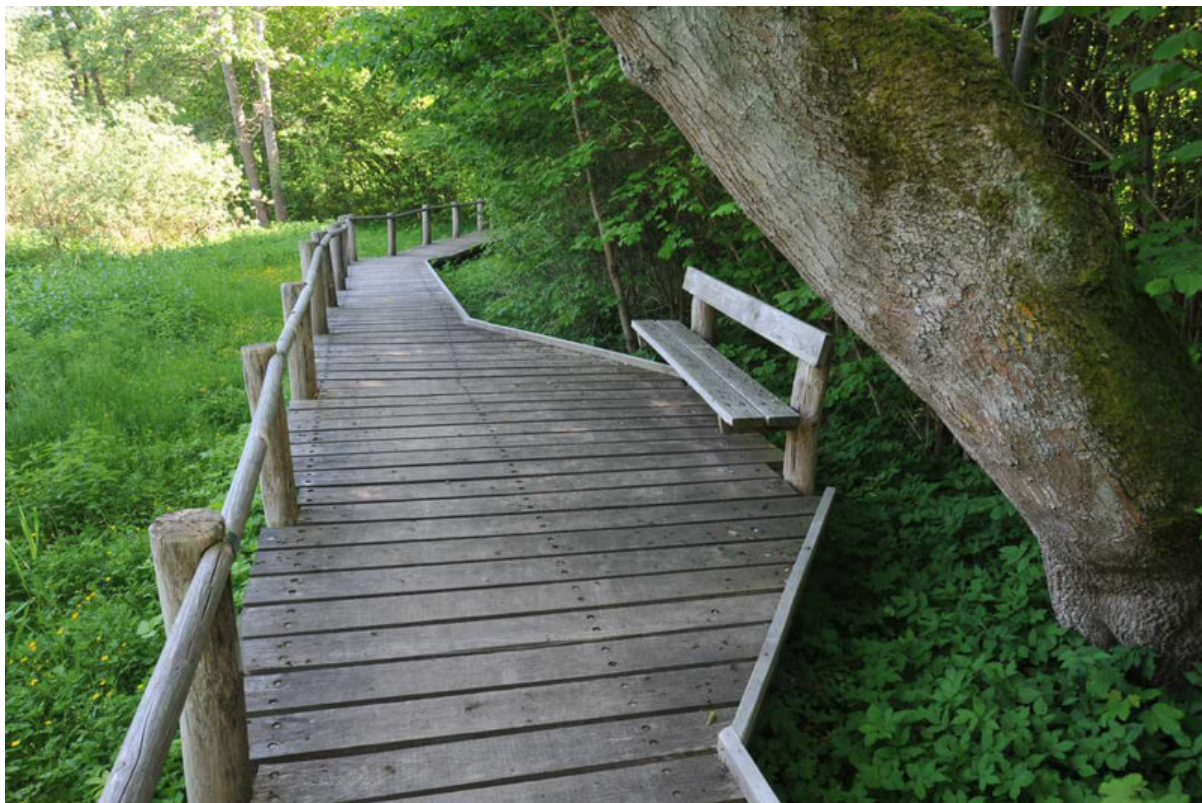

Østsiden af langdyssen med væltede randsten set fra syd.

Skovene har traditionelt virket beskyttende på bevaringen af vore fortidsminder. I forhold til dyrket land findes der derfor som regel flere og mere forskellige fortidsminder i gamle skove. Skovene omkring Tystrup Sø er ingen undtagelse og særligt i Næsbyholm Storskov langs nordøstsiden af Tystrup Sø kan du stadig opleve utallige flotte fortidsminder i det smukke landskab som omgiver søen.

Store randsten ud for langdyssens sydende - set fra syd.

En smuk og velbygget sti leder fra Kongskilde Friluftsgård frem til Tystup Sø.

Naturstien mod Tystrup Sø lige ud for langdyssen ved Frederikskilde - Her set fra vest.

2: Nordvendt kammeråbning med tærskelsten til den nu forsvundne kammergang som ledte til højens fod.

3: 3 bæresten og en flad dæksten danner det nordre gravkammer. Her set fra nord med kammeråbning og tærskelsten.

4: Højen har oprindeligt omsluttet næsten hele gravkammeret, så måske stak kun toppen af dækstenen op i toppen af højen.

5: Randsten på oprindelig opretstående plads langs vestre højside.

Access

- Følg Skælskørvej (vej 157) frem til Kongskilde Friluftsgård ved vestenden af Tystrup Sø og parker på friluftsgårdens P.-plads.
- Følg den offentlige sti fra friluftsgårdnes sydøstlige hjørne under Skælskørvej mod Tystrup Sø.
- Langdyssen ligger til venstre for stien ca. 300 meter fremme.

Faciliteter

- P.-plads ved Kongskilde Friluftsgård.
- Informationstavle ved langdyssen

Afstand til fortidsminde

- Ca. 500 meter til fods fra P.pladsen v. Kongskilde Friluftsgård

Særlige forhold

- Hunde skal føres i snor.
- Adgang kun til fods ad eksisterende stier.

Related literature

356 Oldtidsminder på øerne – *Henning Dehn Nielsen (Gyldendal, 1977)*
Danmarkshistorien bind 1-2, Stenalderen – - (*Sesam, 1981-84*)
Danmarks Oldtid, Stenalderen – *Johannes Brøndsted (Gyldendal, 1. udgave 1938-40)*
Stendysser - Arkitektur og funktion – *Palle Eriksen & Niels H. Andersen (Jysk Arkæologisk Selskab, 2014)*
Tystrup-Bavelse Naturpark – - (-, -)
Kongskilde - Tystrup Sø – - (-, -)
Seværdigheder ved Tystrup - Bavelse
Danske Bjerge
Suserup Naturskov ved Tustrup Sø – - (-, -)

Practical Information

ADDRESS	OWNERSHIP
8586 Sorø, Zealand	The Danish Nature Agency, State-owned
GPS	UTM
55.375596, 11.543831	E661181 N6139529